

**CONFERINȚA MONDIALĂ CALITATEA VIEȚII
UNIVERSITY OF NORTHERN BRITISH COLUMBIA
PRINCE GEORGE, CANADA, 22-25 AUGUST 1996**

O întâlnire la nivel mondial a specialiștilor dintr-un anumit domeniu de activitate se constituie întotdeauna într-un prilej de reflexie asupra conținutului și a semnificațiilor atribuite muncii lor.

Referindu-ne la *Conferința mondială asupra calității vieții*, ce a avut loc în vara acestui an, remarcăm încă de la început complexitatea temei aflate în discuție, actualitatea și importanța problemelor aduse în atenția participanților atât pentru cercetarea din domeniu respectiv, cât și pe un plan mai general al acțiunii practice. În scrisoarea pe care am primit-o de la Președintele Comitetului de organizare, Prof. Alex Michalos, la o săptămână de la încheierea lucrărilor Conferinței, se apreciază că reuniunea a fost un succes datorită, deopotrivă, calibrului participanților și a comunicărilor prezentate. Fără a fi adus descoperiri spectaculoase, nici cel puțin un avans cert în ceea ce privește unificarea teoriei calității vieții, Conferința respectivă a reprezentat totuși încă o confirmare a interesului pentru acest domeniu de studiu.

Din conținutul lucrărilor se poate într-adevăr aprecia reușita manifestării științifice la care am participat, prin aceea că a fost o ilustrare pertinentă a stării actuale din cercetarea calității vieții, cercetare care necesită în continuare atât dezvoltări de natură teoretică, cât și creativitate metodologică.

Înainte de a expune câteva din aspectele discutate la această Conferință mondială, să dăm o lămurire asupra timpului și locului desfășurării sale. De ce acum, în vara lui 1996? Avem de-a face cu concretizarea deciziei luate în 1994 la *Congresul internațional de sociologie*, care a avut loc la Bielefeld, în Germania, în cadrul Grupului de lucru 06 consacrat indicatorilor sociali și raportărilor sociale. De ce s-a ținut conferința în orașelul Prince George din Vestul Canadei, în apropierea Munților Stâncoși? Pentru motivul că în acest orașel, cu numai 70 mii de locuitori și cu o mare fabrică de celuloză, s-a înființat o Universitate, a cărei inaugurare a avut loc cu 2 ani în urmă, iar la noua și cocheta universitate șeful Departamentului de științe politice nu este altul decât profesorul Alex Michalos, președintele Grupului 06 al Asociației Internaționale de Sociologie. Domnia sa a lansat anunțul și adresa instituției sale în calitate de gazdă a conferinței și totul a devenit posibil.

Dacă adăugăm aici efortul depus de organizatori în a asigura condiții de lucru dintre cele mai bune și interesul participanților avem explicația deplină a

evenimentului științific despre care vom relata în continuare și care ar putea fi considerat ca o manifestare mondială majoră în domeniul cercetării calității vieții. Menționăm și faptul că începând cu Congresul al VIII-lea al Asociației Internaționale de Sociologie (Toronto, 1974), cercetarea calității vieții și indicatorii sociali au figurat pe agenda științifică a lucrărilor acestor reuniuni, iar în 1976 UNESCO a organizat, la Paris, un simpozion dedicat cercetării calității vieții.

Lucrările actualei conferințe, la care au participat cu comunicări circa 100 de specialiști din 16 țări (Canada, SUA, Italia, Australia, Africa de Sud, România, Germania, Olanda, Slovacia, Norvegia, Cehia, Croația, Suedia, Spania, Letonia, Japonia) și din partea OECD, s-au desfășurat în 5 sesiuni plenare, 24 sesiuni concurente în patru serii, și câteva grupuri ad-hoc distribuite în cele 4 zile de lucru efectiv.

Din România au participat: prof. univ. dr. Elena Zamfir, șefa catedrei de Asistență Socială, Universitatea București, care a prezentat comunicarea: *Dezvoltarea serviciilor sociale și impactul asupra calității vieții*; prof. univ. dr. Cătălin Zamfir, membru corespondent al Academiei Române, director al Institutului de Cercetare a Calității Vieții, având o comunicare referitoare la *Experiența de cercetare a Institutului și rezultatele obținute*; autorul acestor rânduri, cu comunicarea *Transformările din societatea românească și diagnoza calității vieții*.

Referatul principal al Conferinței (Keynote Address) intitulat *Trecutul prezentul și viitorul indicatorilor sociali și al raportărilor sociale* a fost prezentat de cunoscutul cercetător suedez Joachim Vogel, cu contribuții semnificative în domeniu. Domnia sa a realizat o analiză pertinentă a stărilor de fapt într-un ton mai degrabă pesimist ca urmare a progresului lent în raport cu situația existentă în urmă cu 20 de ani, când mișcarea indicatorilor sociali promitea atât de mult, și a subliniat necesitatea unor dezvoltări viitoare pe măsura rolului pe care indicatorii sociali pot să-l aibă.

De altfel, indicatorii sociali au constituit un centru de interes pe parcursul lucrărilor conferinței fie că a fost vorba de perfecționarea sistemului de indicatori sociali și a raportărilor sociale, inclusiv în cadrul Uniunii Europene, fie de aspecte legate de metodologia elaborării indicatorilor sociali sau de diverse analize realizate la nivel național sau local privind calitatea vieții. Fără îndoială că unele din aceste contribuții legate de problematica indicatorilor sociali, și nu numai, își vor găsi locul publicistic în revista *Social Indicators Research*, care apare din 1974, având editor pe același entuziast și competent profesor care este Alex Micholas. Un alt număr al renumitei reviste va fi consacrat comunicărilor prezentate la Conferință având ca tematică analiza societăților în tranziție (s-a preferat expresia "societăți în transformare") și care s-au bucurat de o bună apreciere. Așa cum era de așteptat un număr însemnat de comunicări au conținut **diagnoze și analize ale calității vieții** din țările participanților, fiind vizibil efortul de abordare cât mai complexă a domeniilor obiective și subiective, a dimensiunilor și indicatorilor cu valoare informativă

ridicată în raport cu tema studiată. Explicit, sau numai implicit, în aceste comunicări calitatea vieții a fost tratată ca fiind un concept evaluator de mare generalitate, iar cercetarea respectivă se constituie într-o perspectivă specifică asupra sistemului social global. În cadrul acestor abordări de nivel macrosocial au fost prezentate comunicări privind calitatea vieții în Italia, Germania, Australia, România, Croația. Totodată au fost prezentate și lucrări referitoare la calitatea vieții unor **comunități locale** sau abordări la nivel regional (Canada, Africa de Sud, Italia, SUA).

Alte comunicări au analizat calitatea vieții pentru unele categorii de populație cum ar fi **copiii, bătrânii, femeile, tineretul**, sau au avut în atenție diferențierile, din perspectiva calității vieții, a celor două sexe, precum și a generațiilor. Nu au fost ignorate nici familiile monoparentale, persoanele cu handicap, alte categorii defavorizate.

O a doua grupare tematică se referă la relația **sănătate - calitatea vieții**, cu trimiteri la programe de cercetare, control și prevenire a îmbolnăvirilor (SUA), organizarea sistemului de îngrijire a sănătății la nivel regional (Canada), elementele unui stil de viață sănătos (Cehia).

În legătură cu semnificația acestei teme ar fi de reținut faptul că la nivel mondial activează chiar o Asociație de cercetare a calității vieții în legătură cu starea de sănătate, economia și managementul sănătății. Această Asociație nu a fost însă reprezentată la Conferință, probabil tocmai datorită puternicei sale specializări pe un aspect deosebit de important al calității vieții, mai puțin deschis însă spre problematica socială. În schimb, la Conferința amintită au fost prezenți reprezentanți ai Asociației Internaționale de Studiere a Calității Vieții (ISQOLS), președinte executiv Ed Diener și director executiv Joe Sirgy (SUA), asociație care își propune să stimuleze cercetarea interdisciplinară a calității vieții și să faciliteze cooperarea între cercetătorii interesați pentru dezvoltarea teoriei precum și a metodelor, măsurătorilor și programelor de intervenție.

O altă mare grupare tematică a Conferinței este aceea referitoare la preocupările pentru **îmbunătățirea calității vieții**. Au fost aduse în atenție, pe lângă invocarea dezvoltării economice, elemente de politică publică fie că este vorba de dezvoltarea serviciilor sociale (România), de exigențele dezvoltării durabile și protecția mediului (Canada), fie de dezvoltarea statului bunăstării sociale (Welfare state).

Vom insista ceva mai mult asupra acestei ultime căi de îmbunătățire a calității vieții deoarece în general ea comportă elemente pro și contra. Nu a fost cazul aici. De această dată, toți cei care s-au referit la politicile sociale au insistat ca ele să fie astfel concepute încât să contribuie efectiv la îmbunătățirea calității vieții categoriilor de populație vulnerabile. Au fost respinse afirmațiile acelor guvernanți din țările dezvoltate care pretind că cheltuielile sociale excesive ar fi agravat deficitele bugetare. În schimb, s-a argumentat că vinovate sunt acțiunile publice care au dus la reducerea veniturilor din impozite și la creșterea ratelor dobânzilor. Între altele s-a susținut necesitatea introducerii unui impozit pe schimburile valutare, ceea ce va procura resurse pentru un *welfare-*

state rezonabil în țările dezvoltate. Cu o insistență poate mai puțin așteptată pentru țările dezvoltate s-au adus în prim plan aspecte legate de sărăcie și chiar foamete, fenomene de marginalizare și excludere.

Problematica **consumului** populației a reținut, de asemenea, atenția prin comunicările consacrate modelului economic al familiei, condițiilor de viață și locuire în urban, satisfacția de consum și alegerea produselor, determinarea nevoilor minime de consum etc.

Un grup distinct l-au constituit comunicările consacrate cercetărilor referitoare la **satisfacție și fericire** (subjective well-being). S-au avut în vedere identificarea factorilor explicativi și a relațiilor de determinare a nivelurilor de satisfacție (în ce măsură este mai adecvată explicația dinspre indicatorul general spre indicatorii specifici de satisfacție, sau invers, eventual dacă există variabile care potențează aceste relații), analize comparative pe țări sau analize longitudinale. S-a remarcat cu această ocazie efortul de rafinare a metodologiei de lucru care a permis să se desprindă concluzii valoroase dar care mai necesită să fie confruntate cu alte rezultate de cercetare pentru creșterea gradului lor de veridicitate.

Vom încheia această prezentare a *Conferinței mondiale asupra calității vieții* spunând că evenimentul științific la care am participat s-a dovedit a fi util pentru noi. Am avut astfel prilejul nu numai să prezentăm rezultatele activității noastre, a colegilor din Institutul de Cercetare a Calității Vieții, dar și să ne dăm mai bine seama de poziția pe care o deținem în raport cu ceea ce se realizează în alte țări. Dacă se dorește un răspuns la această ultimă problemă atunci, vom consemna că punctele noastre tari sunt reprezentate de concepția și metodologia de cercetare care permit o abordare multidisciplinară orientată spre acțiunea practică, spre nevoile reformelor din societatea românească ceea ce ne diferențiază de abordările unilaterale, "psihologizante" (limitate la studierea satisfacției sau "obiectiviste" (de simplă analiză a indicatorilor sociali, demografici și/sau economici). În continuare se impune un efort mai substanțial în direcția perfecționării metodelor de analiză a datelor și valorificarea publicistică a rezultatelor activității de cercetare pe care o desfășurăm.

Ioan Mărginean